

Paččjoogg vuä'mm sää'msiidi alggveärlaž päi'kknõõm

- PÄI'KKNÕÕM -

ĶĖĖ'RJTĖĖI: MARINA SOROKINA & TATIANA BAZANOVA

SÄI'MM – SAA'MI SÄI'MMÕS 2021

Peäccam päaiklaž Historia Mu'zei lij Nikelist, vuä'mm Paččjoogg Sää'msiid vuu'dest. Tän uu'ccbõs naroodâst leäi pe'cclaž jie'llem. Historia jâattmõõžžâst leäi samai ķiõldlaž vaikkõtõs tõzz. Vuõššân Ķie'sseš raaj Ruõššjânnam da Taar kõ'sķķe 1826 da tõt leäi samai siid rââst. Mâ'ηηlakast Lää'ddjânnam halltõs kaaupši siid kue'llšee'llemvuõiggâdvuõđid Taar valdia. Da 1944 sä'mmla õ'lğģe vue'lğģed vuu'dest aabâs meädda ko Peäccam vuu'd u'vddeš Lää'ddjânnma. Te'l jânnamtiõđlaž nõõm, mõõk le'jje leämmaž säämas, pri'mmeš le'be jâârglõ'tteš lääddas. Tän Ķee'rjtõõzz mie'ldd mij haa'leep mainsted ti'jjid mij jâlstemvuu'd alggveärlaž nõõmi pirr.

Svetlana Otinova

SIÕMMNA VUÄ'MM HISTORIA PIRR

Sä'mmla le'jje alggmeer, kää'tt jălsti Paččjoogg vue'mest da õöldâsjääu'ri pirr. Sij jie'llma ku'lle Aanarjäu'rr da Paččjokk še.

Tå'ben le'jje pâi muä'dd sää'msiid da occanj nomaad oummu, kook jălste tōin. Sij siirdčō'tte pääi'kkest päikka ee'jjäai'ji mie'ldd. Ķeâđđa da Ķeässa sij mõ'ne šee'lled kue'lid miârr-riddu da čâhčča sij še'lle jääu'rin da Paččjooggâst. Puä33hâidd i'lleäm si'jjid vääžnai.

Sä'mmla jălste tä'lvvsiidin jäänmös ääi'j. (Rostovmannu 25. peei'vest pâ'sslaštâm-mannu 25 peei'v räjjä). Tå'ben sij õ'ne nääi'mid da ođđee'jjmannust sij jie'lid kō'll'jemen Peäccam da Motovski saami å'nn. Tä'lvvmannust sij čuõ'ppe puä'lddem-muõrid. Tõn ääi'j tä'ben leäi tä'lvvkeäinn Bå'res Glee'bist da tōn ceerkvest Peäccma.

Kaunnum:

https://origin-production.wikiwand.com/no/Grensekonvensjonen_av_1826 [Occum: 29/10/2021]

PAČČJOOGG SÄ'MMLAI TÄ'LVVSIID

1) Koolâsjoogg kōskkpäi'kķ, koozz Malaya Koolâsjokk (Sechkaloki) âhtt tōzz.

Snimldōk Elisif Wessel.

2) Koolâsjoogg njä'lmm da vuä'ljsbeä'l jokkteä'rmm. Jokk jåått Kue'sšjäu'rra.

Kaunnum:

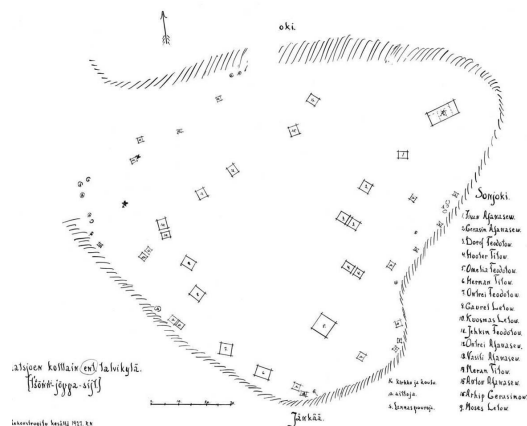
<https://digitaltmuseum.org/011013359152/skoltesamer-voksne-og-barn-utenfor-en-bygning-i-bori-s-gele-russland-eller> [Occum: 29/10/2021]

Snimldöck Elena Muzychenko

Snimldöck Svetlana Otinova

3) Čuönnjokk da ķeäuŋgaz njä'lmm

Kaunnum: Sør-Varanger – sää'm kâ'dd / valddum
Kulturukekomiteen 1981.- Kirkenes: Dagfinn
Hansens Trykkeri, 1981.-51s

MÂI'D PÄI'ĶĶNÕÕM MIÂRKĶŠÂ'VVE

Kue'sšjäu'rr

T-r 303 (c.): Kuešš' jaur (Pa), (f.): "Kuotsjärvi", Kue'sšjäu'rr.

(c.): kue'šš = (ϕ.): = u'cc kue'šš rajjum sue'jj pie'ssest, u'cc kass ; alggpuättmõš: sue'jj peä'ss. Tä'st tõt miârkkšââvv kue'tt – sâ'mmlai jâlSTEMSââ'jj, mii lij kattum sue'jj pie'ssivui'm. Sää'nest sânnâ: kass rajjum sue'jj pie'ssest, sue'jjpeä'ss jau'rr.

Nääi't Kue'ššjäu'rr miârkkšââvv kue'ttjäu'rr. Jäu'rr vuäžžai nõmâs tõi'st, ko tön reeddain le'jje sâ'mmlai kuäđ.

(ϕ.) kota = (c.) kuatt = 1) sâ'mmlai jâlSTEMSââ'jj; 2) kass

Koolâsjokk

T-r 268 (c.): Kõllsa'johkk, (1.Kõlla 'johkk) = (f.): Koolâsjokk,

(c.): koolâs, kollâz, kollsa = (f.): "kalhu" = vuä'ljesbeä'l sââ'veķ mōin oi'ğğeet, puõccu tue'llj le'be nue'rjjčâu'dd leäi pijjum tön vuõđđu pue'rmõs oi'ğğeem diõtt. Či'žbeä'l sââ'veķ (c.): "lyly" – njââltem vääras.

Itk. (c.): Кōлᵃs'jo kka(ᵃ) = (f.): Koolâsjokk = (Xap. 71)

= P Kōl sa-jo kk(ᵃ) (Tr P, 268) = Kõllsa'johkk 1. Kõlla 'johkk = (f.): Kolosjoki =

= Koolâsjokk jâätt Kue'ššjâurra.

K.-siīd(ᵃ) (Tr 105. Kõlla 'jokk-sit) – vuä'mm tä'lvvsiid (Paččjoogg saa'mi sijdd da aazzâmpäi'ķķ).

K.-siid-säij - vuä'mm Paččjoogg sää'msijdd. (kōł d kōł s)

Itk. P (Tr 105, see.) Sit'jaur-sit – Paččjoogg sâ'mmlai tä'lvvsijdd Kue'ššjäu'r da Koolâsjooogg ââlda.

Čuõnnjokk

T-r 83 (p.): Čuonn'johkk-sit (Pa) = "Pasrjetsk" = Pazretsk, cuonn - sjuoni

T-r 494 (p.): Paččie-sit; 1. Čuonni'jokk-sit = (f.): Paččjooggsijdd = Paččjoogg sâ'mmlai sijdd Čuonnjoogg reeddast.

Itk. T'su n-jo'kk (ᵃ) Suonijoki, S; Čuonni-(i)'johkk (S); čuonn(i) – lij nâkam tingg, mōõn jie leäkku vōl âânnam ni voo'ps (e.g.sjouni – säi'mm – ođđ säi'mm). Možât tät nõmm miârkkšââvv jâ'ttlânji kolggi jokk, ko'st lie nâkam kuõškk, koid jie vuäittam lue'šttled vōnnsin. (Tanner)

Tän päi'ķķnõõmâst lij vōl jee'resnallšem miârkkšââvvâd luhttsuei'n še, mōõk šâ'dde jiânnai joogg le'be jâäu'r reeddain. Sâ'mmla laa'vje koškkeed tōid da ââ'nned tōid kââ'ddķi, kâällķi da tu'vķki se'st. Tâlvva tõt leäi sami caavâs, paakkâs da tee'mes ââ'nned. Nâkam kââ'ddķivui'm leäi šiõgg jââ'tted tuõddrest.

Snimldõk Äimä Frans.

Kaunnum: <https://pastvu.com/p/555059>. [Occum 29/10/2021]

PAČČJOOGG SÄ'MMLAI ĶIE'SSPÄI'ĶĶ

Paččjoogg sä'mmlai ĳie'sspäi'ķķ leäi Paččjoogg či'žbeä'l reeddast. Pââ'ss Treeffan Peäccamneķ riisti sä'mmlaid Ķeäunĳest. Son tuejjii nääi't Paččjoogg reeddast ee'jj 1565 da mâ'ĳlakast son raaji vól ceerkav joogg riddu Pââ'ss Bââ'res da Gleb nõ'mme.

Mâi'd nõmm miârkkšââvv:

N-I 294-296: (c.): Keynges;

T-r 220: (c.): Keunjies (Pa) = (ф.): Kolttaköngas = kuõškk le'be ķeeu'ĳes;

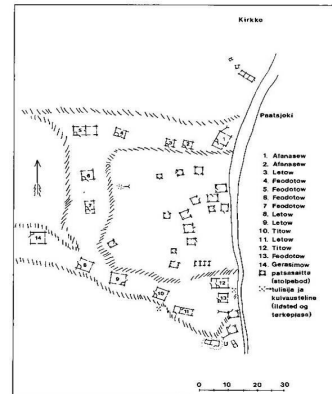
Itk.: (p.): Ke'sk-na'vve – Kõskknjââ'vv - päi'ķķ Paččjooggâst, ko'st leäi leämmaž paččjoogg sä'mmlai ĳie'sspäi'ķķ;

T-r 497 (c.): Paččiož (S, Pe) = (ф.) Patsjoen lappalaiset = paččjõs Paččjoogg sä'mmlaž, kââ'tt laa'vai jâlsted Paččjoogg vuu'dest;

Itk. (c.): Paot't'šja-jögg, Pattsje-johkk, Paottsja-jogk = (фю): Paatsjoki (ouddâl Paččjokk) (tääras) Pasvikelva, ruõššâs: Пазрека; река Пась, г.1608, (Хар.), Paz jokk, Pazy joogg; siida Pazriver; Кезь-Сидь (кезь – ĳie'ss).

Figur 11: Boris Gleb 1927.

Tegning etter Kustaa Viikuna: Paatsjoen ja Petsamon Koltien kylistä

Kilde: Museiverket Helsingfors SUK 535:3

På'rğğmannu 6. peeiv 2018, jönn joukk oummu Lää'ddjännmest le'jje puättam prää'zniksluužva Bää'res Gleb ceerkva. Måtam Paččjoogg sä'mmlai käämlaač le'jje puättam mie'ldd še. Sluu'žv mâŋŋa õ'neš konsee'rt, ko'st puk laulli le'jje säämas. Leäi jönn rämm da pe'ccel seämma ääi'j, ko pääi'k jiögg da tå'ben jälstam oummui seäl õõmâsnalla õhttõ'vve. Tõ'st ciölgsânji teäđsti, što Paččjokk leäi alggvearlaž vuäžžam nõõmâs sää'm sää'nest "pââ'ss".

Snimldõõgg Svetlana Otinova

Ķee'rjlažvuõtt:

*Печенга: опыт краеведческой энциклопедии.- Мурманск, 2005

http://kolanord.ru/html_public/col_avtory/MacakVA/Pechenga-opyt-kraevedcheskoj-enciklopedii_MacakVA_2005/index.html

*Itkonen T. Koltan- ja Kuolanlapin sanakirja = Wörterbuch des Kolta- und Kolalappischen /T.I.Itkonen. Osa I-II.-Helsinki: Suomalais-ugrilainen seura, 1958.- (Lexica Societatis Fenno-Ugricae)

*Nickul K. Petsamon eteläosan koltankieliset paikannimet kartografiselta kannalta // Fennia 60; 1.-Helsinki,1934.-S.1-82

*Tanner V. Petsamon alueen paikannimiä. I. Lappalaisia paikannimiä //Fennia, 49:2.-Helsinki, 1928.-S.1-36

* Керт, Г. М. Саамская топонимия Кольского полуострова как объект исследования // Керт, Г. М. Саамская топонимная лексика. – Петрозаводск, 2009. – С. 35-47

*Holmberg-Harva, Uno. Petsamonmaan kolttain pyhät paikat //MFSOu LVIII.-Helsinki,1928.- С. 1-28.

*Vilkuna, Kustaa. ”Mikä on lapinkylä ja sen funktio?”.-Helsinki, 1971.-(?) с.- (Kalevalaseuran vuosikirja; 51)

*Бухаров Д.Н. Поездка по Лапландии осенью 1883г.: С прил. маршрута /Имп. Русское географическое общество.-СПб.: [Изд. Имп. Русского географического общества]: Тип. Имп. Академии Наук, 1885.-345с.: [2] л. карт.- (Записки Имп. Русского географического о-ва. По общей географии /Под ред Р.Э.Ленца; Т.16, №1)

*Vilkuna, Kustaa. ”Mikä on lapinkylä ja sen funktio?” /Kustaa Vilkuna. — Helsinki, 1971. — [?] s. — (Kalevalaseuran vuosikirja; 51)

*Pälsi, Sakari. Petsamoon kuin ulkomaille80 : syvä-painokuvaa /Sakari Pälsi. — Helsinki: Otava, 1931. — 101 s.: 40 л. ил.: ил

